

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський державний університет харчування та торгівлі

МІЖНАРОДНИЙ КОНСЮМЕРИЗМ

Візуальне супроводження курсу для студентів спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
освітній ступінь магістр

Харків
ХДУХТ
2020

Візуальне супроводження курсу «Міжнародний консюмеризм» для студентів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітнього ступеню магістр [Електронний ресурс] / укладач Ю.М. Хацкевич. – Електрон. дані. – Х. : ХДУХТ, 2020 . – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Назва з тит. екрана.

Укладач: канд. техн. наук, доц. Ю.М. Хацкевич

Рецензент: д-р. техн. наук, проф. Г. В. Дейниченко

Кафедра товарознавства та експертизи товарів

Схвалено методичною комісією ХДУХТ за спеціальністю
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Протокол від 23 грудня 2019 року № 8

Схвалено вченою радою ХДУХТ
Протокол від 19 лютого 2020 року № 9

Схвалено редакційно-видавничою радою ХДУХТ
Протокол від 18 лютого 2020 року № 14

© Хацкевич Ю.М., укладач, 2020
© Харківський державний університет
харчування та торгівлі, 2020

МІЖНАРОДНИЙ КОНСЮМЕРИЗМ

Візуальне супроводження курсу

для студентів спеціальностей 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

освітній ступінь магістр

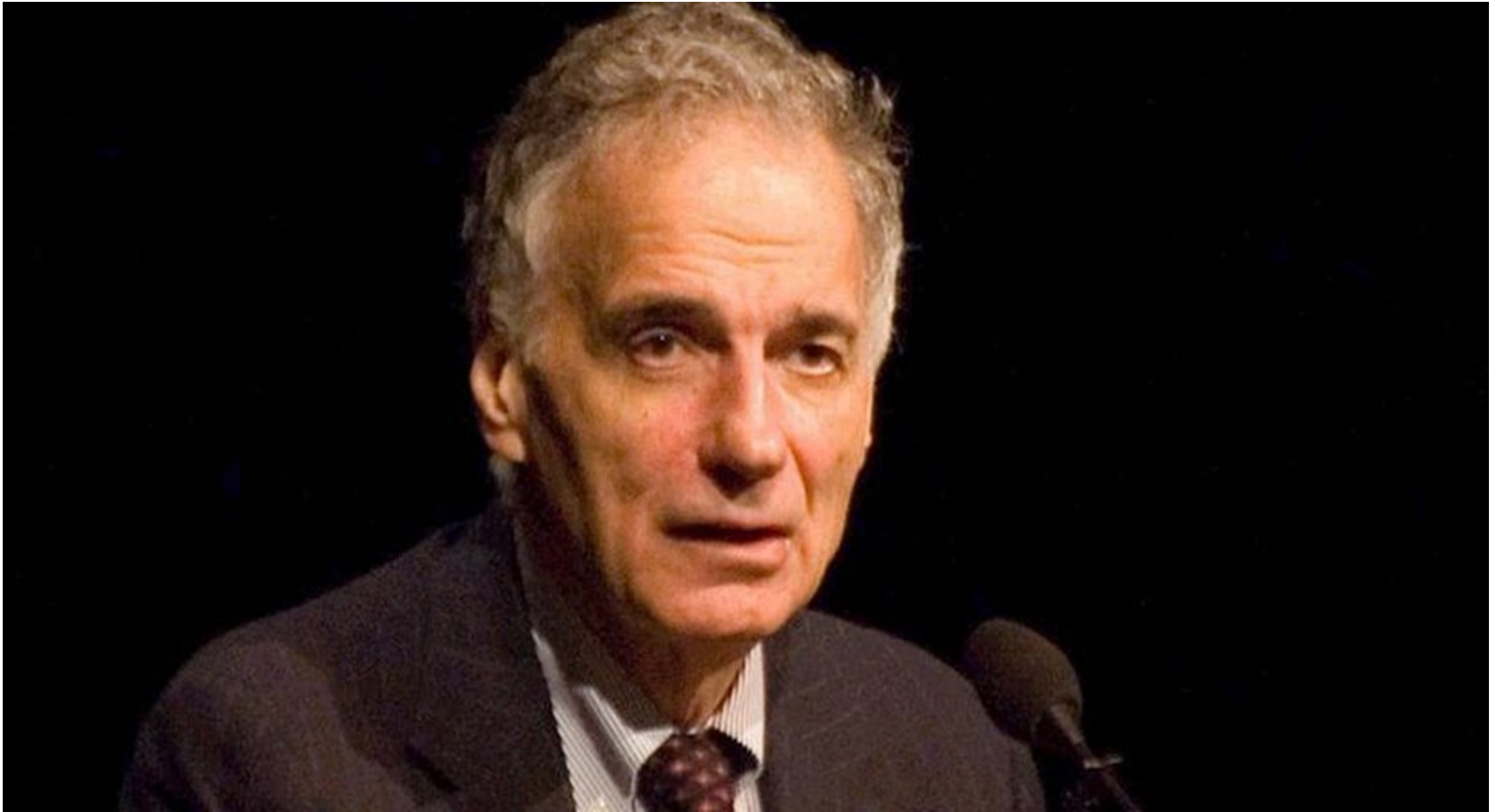
Укладач: доц., к.т.н. Хацкевич Ю.М.

Лекція 1. Основні етапи розвитку руху споживачів

План:

1. Перший етап (кінець XIX — початок XX ст.)
2. Другий етап (30—50-ті рр. XX ст.)
3. Третій етап (60—90-і рр. XX ст.)
4. Четвертий етап (XXI ст.)

Термін «консюмеризм» означає «рух у захист прав споживачів».

Батьківщиною світового руху консьюмеризму вважаються Сполучені Штати Америка. Засновником руху вважається Ральф Нейдер.

1. Перший етап розвитку руху споживачів (кінець XIX — початок XX)

Протягом першого етапу (кінець XIX — початок XX ст.) сформувалися перші громадянські виступи на захист прав споживачів, викликані певними політичними, соціальними, економічними та моральними причинами.

Створення перших товариств споживачів пов'язано зі зростанням цін, широким розповсюдженням фальсифікації м'ясних консервів та інших продуктів харчування, а також ліків.

ХРОНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ РУХУ КОНСЮМЕРИЗМУ

- **60-80 роки XIX століття** - перші виступи з захисту інтересів споживачів від залізничних компаній Америки
- **1890** - прийняття федеральних законів Америки про безпеку газопроводів, упакування харчових продуктів, контроль радіаційного забруднення, заборону використання ДДТ як пестициду.
- **1899** - створення Національної ліги споживачів Америки, заснування споживчих видань «Multinational monitor» та «Consumer Report»
- **1962** - "Спеціальне послання про захист інтересів споживачів" (Дж. Кеннеді)
- **1965** – публікація книги Р. Нейдера “Небезпечний на будь якій швидкості” (про якість продукції фірми «Дженерал Моторс»)
- **1968** - Створення Центру Р. Нейдера з метою дослідження якості продукції, вірогідності реклами, стандартів рівня життя, безпеки екології. Утворення навколо Центру «проблемних груп»: Центр безпеки автомобіля, Дослідницька група з охорони здоров'я, Центр дослідження дії телекомунікацій та ін. Сьогодні таких структур 44
- **1968** – створення Американської Федерації Споживачів
- **1971** - засновано Управління зі справ споживачів США

У США був покладений початок масовому руху споживачів, що нині поєднує більше 180 суспільних і державних організацій в 72 країнах світу

У Франції в 1912 р. відбулося об'єднання споживчих товариств у Національну федерацію споживчих кооперативів і був прийнятий закон "Про фальсифікацію та підробки у сфері товарів і послуг", який захищав права споживачів. Приклад США і Франції наслідували Канада, Швеція, Німеччина та інші країни. Окремі закони, що прийняті в той період у Німеччині та Франції, діють і сьогодні.

У подальшому розвиток руху споживачів уповільнився. Причини цього явища крилися у відносно низькому рівні розвитку науки, промисловості та суспільства. Негативно на розвиток конс'юмеризму вплинула Перша світова війна, а також економічна криза і спад виробництва у 20—30-х рр. ХХ ст.

2. Другий етап (30—50-ті рр. ХХ ст.)

- На другому етапі (30—50-ті рр. ХХ ст.) здійснюється процес удосконалення законодавства та створення національних асоціацій споживачів, відбувається поживлення руху на захист прав споживачів.
- У країнах розширюються державні соціальні програми, прискореними темпами розвивається наука, техніка і промисловість, ринок значно насичується різними товарами та послугами, які стають більш доступними населенню.
- Споживчі товариства не обмежуються тільки активізацією пропагандистської діяльності, вони здійснюють контроль за процесом виробництва і збуту товарів, займаються підвищенням технічної та юридичної компетенції споживачів під час вибору товарів та послуг, надають інформацію про якість та асортимент товарів і послуг.
- Виникають передумови для перших розробок концепції руху споживачів, а також появи його як соціального явища, яке отримало назву — «консюмеризм».

3. Третій етап (60—90-і рр. ХХ ст.)

З 1960 р. рух споживачів виходить на міжнародний рівень.

- 1960 р - створюється Всесвітня організація споживачів (Consumer International — CI), її резиденція міститься в Лондоні.
- 1962 р -у західноєвропейському регіоні діє Європейське бюро споживачів, штаб-квартира якого знаходиться в Брюсселі (Бельгія).
- 1973 р - прийнята 25-ю сесією Євросоюзу (резолюція 543) "Хартія захисту споживачів«.
- 1985 р.-Керівні принципи ООН на захист прав споживачів стали програмою дій для урядів як розвинених держав, так і країн, що розвиваються, а згодом — і для урядів постсоціалістичних країн. Вони вказали на необхідність і важливість надання в системі ООН систематичної допомоги в плані відпрацювання механізму руху споживачів та активізації міжнародного співробітництва.

У 70—80-х рр. ХХ ст. в країнах почали формуватися урядові структури, діяльність яких була націлена на захист інтересів і прав споживачів:

- У США інтереси споживачів захищає Управління зі справ споживачів в системі федеральних урядових органів, Комісія безпеки споживчих товарів та відділ захисту споживачів у Міністерстві юстиції;
- У Канаді — Міністерство споживачів;
- У Франції — Національний комітет споживання та Національний інститут споживання;
- У Великобританії — Управління приватної торгівлі та Консультативний комітет захисту інтересів споживачів.

Законодавчі органи цих держав розробили, прийняли та впровадили закони з найрізноманітніших сфер правового захисту споживачів.

4. Четвертий етап (XXI ст.)

- В країнах світу інтереси споживачів представляє чимало державних та недержавних організацій, міністерств та установ.
- В основу адміністративно-правового механізму захисту прав споживачів закладені методологічні засади основних міжнародних документів руху споживачів.
- Процес законотворчості та практичних дій на рівні виконавчої влади, а також ініціативи громадських національних споживчих організацій вийшли за кордони окремих держав.
- Активно діють регіональні споживчі організації: Європейське бюро споживачів, Міжскандинавський комітет з питань споживання, Міжнародна конфедерація товариств споживачів країн СНД (КонфТС). Функціонує Міжнародний дослідницький центр з питань споживачів у Лондоні.
- Проблема захисту споживачів стала предметом зацікавленості багатьох впливових міжнародних організацій, таких як ОАТТ/ААГТО, Міжнародна організація зі стандартизації, Організація економічного співробітництва і розвитку та інших.
- Гарантом захисту інтересів та прав споживачів є діяльність країн – членів Європейського Союзу та Організації Об'єднаних Націй.

Лекція 2. Законодавчі основи захисту прав споживачів у країнах світу

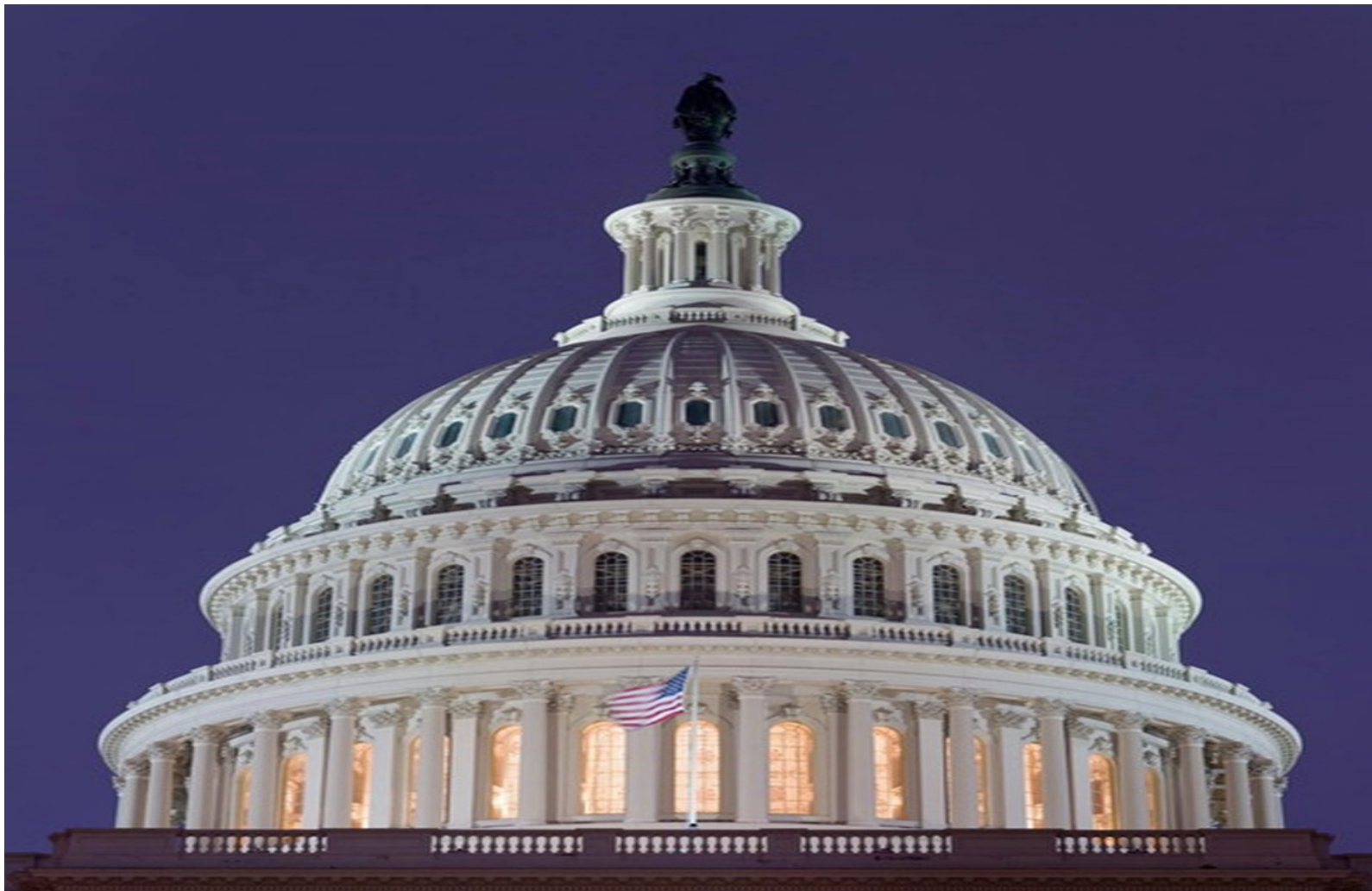
План:

1. «Спеціальне послання про захист інтересів споживачів»
2. Перша програма ЄЕС з організації захисту прав споживачів.(1975р.)
3. Друга Програма ЄЕС про захист прав споживачів
4. Керівні принципи для захисту інтересів споживачів. Постанова сесії ООН. (1985 р.)

„Спеціальне послання про захист інтересів споживачів ”

15 березня 1962 року президент США Дж. Кеннеді направив Конгресу США "Спеціальне послання про захист інтересів споживачів"

**У доповіді вперше в світі проголошувалась
необхідність захисту прав споживачів на
державному рівні**

Накреслено роль споживача в економіці: без здатності громадян споживати, купувати немає економічного розвитку, неможливе збалансоване економічне зростання країни

**Основні права споживача, що проголошені у
"Спеціальному посланні про захист інтересів споживачів"**

Право на вибір

Право на безпеку

Право бути почутим

Право на інформацію

**Організація Об'єднаних Націй 15 березня оголосила
Всесвітнім днем споживачів**

2. Перша програма ЄЕС з організації захисту прав споживачів

**Головна мета створення програми:
поліпшити якість життя народів ЄЕС**

Головна теза: споживач - це не просто покупець або користувач товарів і послуг, а особа соціальна і потребує захисту з боку державних та інших органів

Основні прав споживача, проголошені у Першій програмі ЄЕС:

Право на охорону життя, здоров'я й безпека товарів і послуг

Право на захист економічних інтересів

Право на відшкодування заподіяного збитку

Право на інформацію й освіту

Право на представництво (право бути почутим)

**У Програмі закріплені п'ять основних завдань ЄЕС
у галузі захисту прав споживачів,
а також засоби їх досягнення:**

- захист споживача від загрози заподіяння шкоди його життю та здоров'ю;
- захист економічних інтересів споживачів;
- надання допомоги, консультацій, способи відшкодування збитку, заподіяного споживачам;
- інформування й освіта споживачів;
- консультування із представниками споживачів під час прийняття в країнах ЄЕС рішень, що зачіпають інтереси споживачів

3. Друга Програма ЄЕС про захист прав споживачів

19 травня 1981 року – прийняття Другої Програми ЄЕС про захист прав споживачів та інформаційну політику

Принципи забезпечення основних прав споживачів, встановлені у Другій Програмі ЄЕС:

Гарантія безпеки життя й здоров'я споживачів здійснюється шляхом гармонізації норм, що відносяться до безпеки товарів

Процес гармонізації норм не повинен заважати
вільному переміщенню товарів між країнами ЄЕС

Гармонізація норм – це встановлення певних параметрів якості, повідомлення про наявність у державі - члені ЄЕС спеціальних норм аналізу й тестування, маркування й стандартів безпеки

Постанови Ради ЄС, що є основою

Третьої Програми ЄЕС про захист прав споживачів (1986 р.)

- **«Про інтеграції політики по захисту споживачів з політикою в інших областях діяльності» від 15 грудня 1986 року.**

Головна теза: ставлячи своїм завданням створення об'єднаного ринку, Співтовариство вживає заходів для досягнення високого рівня захисту споживачів, особливо в сфері якості й безпеки товарів і послуг. Така політика ЄС дасть можливість споживачам відчувати переваги об'єднаного ринку, що веде до утворення "Європи народів"

- **«Про подальшу орієнтацію політики ЄЕС по захисту інтересів споживачів» від 23 липня 1986 р.**

Головна теза: необхідно враховувати інтереси споживачів при розробці проектів нормативних актів. Комісія при створенні проектів повинна звернути увагу на питання, пов'язані із ціноутворенням на товари (послуги); їх якість і безпеку, доступність для споживачів і стан конкуренції на ринку.

Керівні принципи для захисту інтересів споживачів.

Постанова сесії ООН. (1985 р.)

Хронологія розробки та затвердження постанови сесії ООН «Керівні принципи для захисту інтересів споживачів.»(1985 р.)

Дата	Подія та її сутність
1976	Економічна й соціальна рада ООН визнала, що захист інтересів споживачів має важливе значення для соціально-економічного розвитку.
1977	Прийняття Радою ООН доручення до генерального секретаря про підготовку огляду національних законодавств країн-учасниць з питань захисту інтересів споживачів.
1979	Прийняття рішення Ради ООН про підготування доповіді, яка має містити пропозиції щодо загальних заходів з захисту прав споживачів. Доповідь призначалась до розгляду урядами країн-членів ООН.
1981	Прийняття Радою ООН доручення до генерального секретаря про продовження консультацій між країнами з метою розробки загальних керівних принципів для захисту прав споживачів.
1983	Подання Генеральним секретарем ООН на розгляд Економічній та соціальній Раді ООН проекту "Керівних принципів для захисту інтересів споживачів".
1985	Прийняття сесією ООН постанови «Керівні принципи для захисту інтересів споживачів»

Структура постанови сесії ООН «Керівні принципи для захисту інтересів споживачів.»(1985 р.)

«Керівні принципи для захисту інтересів споживачів»:

Розділ I. Цілі

Розділ II. Загальні принципи

Розділ III. Керівні принципи

Розділ IV. Міжнародне співробітництво

Розділ I Цілі:

- а) сприяти країнам - членам ООН у встановленні й подальшому забезпеченні належного захисту свого населення як споживачів;
- б) сприяти створенню структур виробництва й розподілу, що здатні задовольняти потреби та запити споживачів;
- в) заохочувати високий рівень етичних норм поведження тих, хто пов'язаний з виробництвом і розподілом товарів і послуг для споживачів;
- г) сприяти країнам - членам ООН у боротьбі зі шкідливою діловою практикою всіх підприємств на національному й міжнародному рівнях, що негативно позначається на споживачах;
- д) сприяти створенню незалежних груп споживачів;
- е) розширювати міжнародне співробітництво в області захисту інтересів споживачів;
- ж) заохочувати створення ринкових умов, що надають споживачам більший вибір товару за більш низьких цін

Загальні принципи:

Законні потреби споживачів, на задоволення яких спрямовані Керівні принципи:

- а) захист споживачів від збитку їхньому здоров'ю й безпеці;
- б) сприяння економічним інтересам споживачів і захист цих інтересів;
- в) доступ споживачів до відповідної інформації, необхідної для компетентного вибору товару відповідно до індивідуальних запитів і потреб;
- г) освіта споживачів;
- д) наявність ефективних процедур розгляду скарг споживачів;
- е) вільно створювати споживчі й інші відповідні групи або організації й можливість для таких організацій висловлювати свою точку зору в процесі прийняття рішень, що зачіпають їхні інтереси.

Керівні принципи

- **Фізична безпека.**

Уряди країн зобов'язані забезпечити умови, за яких товари будуть безпечними. Виробники та розподільники товарів повинні повідомляти про будь-яку непередбачену небезпеку, що виявлена вже після виходу товарів на ринок. Необхідно створювати ефективні системи вилучення товарів з обігу.

- **Сприяння економічним інтересам споживачів і захист цих інтересів.**

Скасування обмежувальної ділової практики; підтримка здорової конкуренції; наявність обслуговування після продажу, а також наявність запасних частин; справедливий і рівноправний контакт між покупцями і продавцями; сумлінна торговельна і рекламна практика; законодавство, що стосується одиниць мір і ваг (варто регулярно проводити огляди законодавств, що стосуються одиниць мір і ваг; оцінювати адекватність механізму контролю за його дотриманням).

- **Норми безпеки і якості споживчих товарів і послуг.**

Розробка, перегляд і підвищення національних норм, що діють відносно безпеки та якості товарів. Розробка міжнародних норм. Необхідна наявність можливостей для перевірки і видача посвідчень про безпечність та якість на основні споживчі товари і послуги.

- **Система розподілу основних споживчих товарів і послуг.**

Урядам пропонується розглянути питання політики, спрямованої на забезпечення розподілу основних товарів і послуг там, де такий розподіл утруднений (сільські райони). Необхідне створення відповідної складської та торговельної мережі; стимулювання розвитку споживчої самопомоги і споживчих кооперативів.

Керівні принципи

- **Міри, що дозволяють споживачам одержати компенсацію.** Необхідно створити оперативні, справедливі, недорогі та доступні правові, або адміністративні процедури, що дозволяють споживачам одержати компенсацію. Урядам пропонується також заохочувати позитивне відношення ділових кіл до скарг споживачів і створення добровільних схем консультативних послуг і надання допомоги споживачам
- **Програми освіти й інформування.** Метою цих програм є забезпечення можливості для населення діяти в якості розбірливих споживачів. Необхідна розробка спеціальних програм освіти й інформування для споживачів, що мають низький рівень доходу та для малограмотних споживачів. Освіта споживачів розглядається як частина, основної програми навчання (переважно в якості одного з розділів досліджуваних дисциплін).
- **Міри, що стосуються конкретних областей захисту прав споживачів.** Урядам варто приділяти першочергову увагу таким важливим для здоров'я споживачів областям захисту прав споживачів, як водопостачання, забезпечення населення продовольством і лікарськими препаратами (особливо в країнах, що розвиваються).

Міжнародне співробітництво

Розвиток інформаційних зв'язків відносно товарів, які заборонені, вилучені з обігу або строго обмежені

Права споживачів, визнані Консюмеристським Інтернаціоналом:

- право на задоволення основних потреб;
- право на безпеку;
- право на інформованість;
- право вибору;
- право бути вислуханим;
- право на відшкодування;
- право на споживчу освіту;
- право на здорове навколишнє середовище

- **Право на задоволення основних потреб** визначає право на основні (базові) товари і послуги, які забезпечують виживання, – на адекватне харчування, одяг, житло, санітарні умови, охорону здоров'я, освіту.
- **Право на безпеку** визначає право бути захищеним від продуктів, виробничих процесів і послуг, шкідливих для здоров'я, або життя. Воно передбачає піклування як про повсякденні, так і про довгострокові інтереси споживачів.
- **Право на інформованість** визначає право отримувати відомості, необхідні для того, щоб робити обґрунтований вибір, або приймати потрібне рішення. Споживачі мають бути забезпечені інформацією, яка дозволить їм діяти розумно і відповідально. Вони також повинні бути захищені від неточних рекламних відомостей, розміщених в об'явах, на етикетках, упаковці, або розповсюджених іншими методами, які вводять в оману.
- **Право вибору** визначає право мати доступ до різноманітності товарів і послуг, які продаються за конкурентними цінами, а у випадку монопольної торгівлі – мати за справедливої ціни гарантію задовільної якості.

- **Право бути вислуханим** визначає право споживача відстоювати свої інтереси і спонукати урядові й інші, здійснюючі державну політику органи, приймати їх до повного і співчутливого розгляду при формулюванні і здійсненні економічних та інших аспектів політики. Це право передбачає представництво у вказаних органах, а також участь у розробці продуктів і послуг до того, як вони почнуть вироблятися або реалізовуватися.
- **Право на відшкодування** визначає право на задоволення обґрунтованих претензій, тобто право отримувати компенсацію у випадках придбання неякісних товарів, або отримання незадовільних послуг, а також користуватися прийнятими формами правової допомоги для задоволення як серйозних, так і дрібних претензій.
- **Право на споживчу освіту** визначає право на придбання знань і навичок, які дозволяють споживачу постійно, протягом усього життя, підвищувати освіченість у сфері відстоювання своїх прав споживача, а також право впливу на сфери виробництва і реалізацію товарів і послуг.
- **Право на здорове навколишнє середовище** (екоконсюмеризм) визначає право на фізичне оточення, яке здатне підвищувати якість життя. Воно включає в себе захист від екологічних небезпек, над якими окрема особа не має контролю. Воно визнає необхідність захищати і поліпшувати навколишнє середовище для нинішнього і прийдешніх поколінь.

Захист прав споживачів, розвиток консюмеристського руху є невід'ємною складовою вирішення глобальних проблем, що стоять сьогодні перед усім людством, а саме:

- – ліквідація бідності;
- – втілення принципів соціальної справедливості та поваги до прав людини;
- – розвиток відкритої, чесної та ефективної ринкової торгівлі;
- – захист навколишнього середовища та ін.

**Тема 2. Організація захисту прав споживачів у країнах світу.
Лекція 1. Захист прав споживачів у розвинених країнах світу.**

План:

1. Захист прав та інтересів споживачів у Франції, Німеччині, Англії, США, Швеції, Польщі, Росії. Адміністративно-управлінське забезпечення.
2. Законодавче забезпечення прав споживачів у країнах світу.

Державні організації з захисту прав споживачів у Данії:

- 1. Національне агентство у справах споживачів**

Державні організації з захисту прав споживачів у Норвегії:

1. Міністерство у справах захисту споживачів.

Державні організації з захисту прав споживачів у Великобританії:

- Парламентська Комісія із цін Великобританії.
- Парламентська Комісія з справедливої торгівлі Великобританії
- Консультативний комітет із захисту інтересів споживачів Великобританії
- Національна споживча рада Великобританії
- Національна асоціація консультативних бюро з питань захисту інтересів споживачів Великобританії

- **Державні організації з захисту прав споживачів у ФРН:**
- Національний Комітет ФРН з проблем споживачів. (Голова - міністр економіки ФРН)
- Відділи з питань захисту прав споживачів (Федеральні міністерства економіки, сільського господарства, охорони здоров'я)

Державні організації з захисту прав споживачів у Швеції:

- Інститут Омбудсмена Швеції.
- Комісія з проблем споживачів (Парламент Швеції)
- Національний департамент у справах політики захисту споживачів.

Державні організації з захисту прав споживачів у Франції:

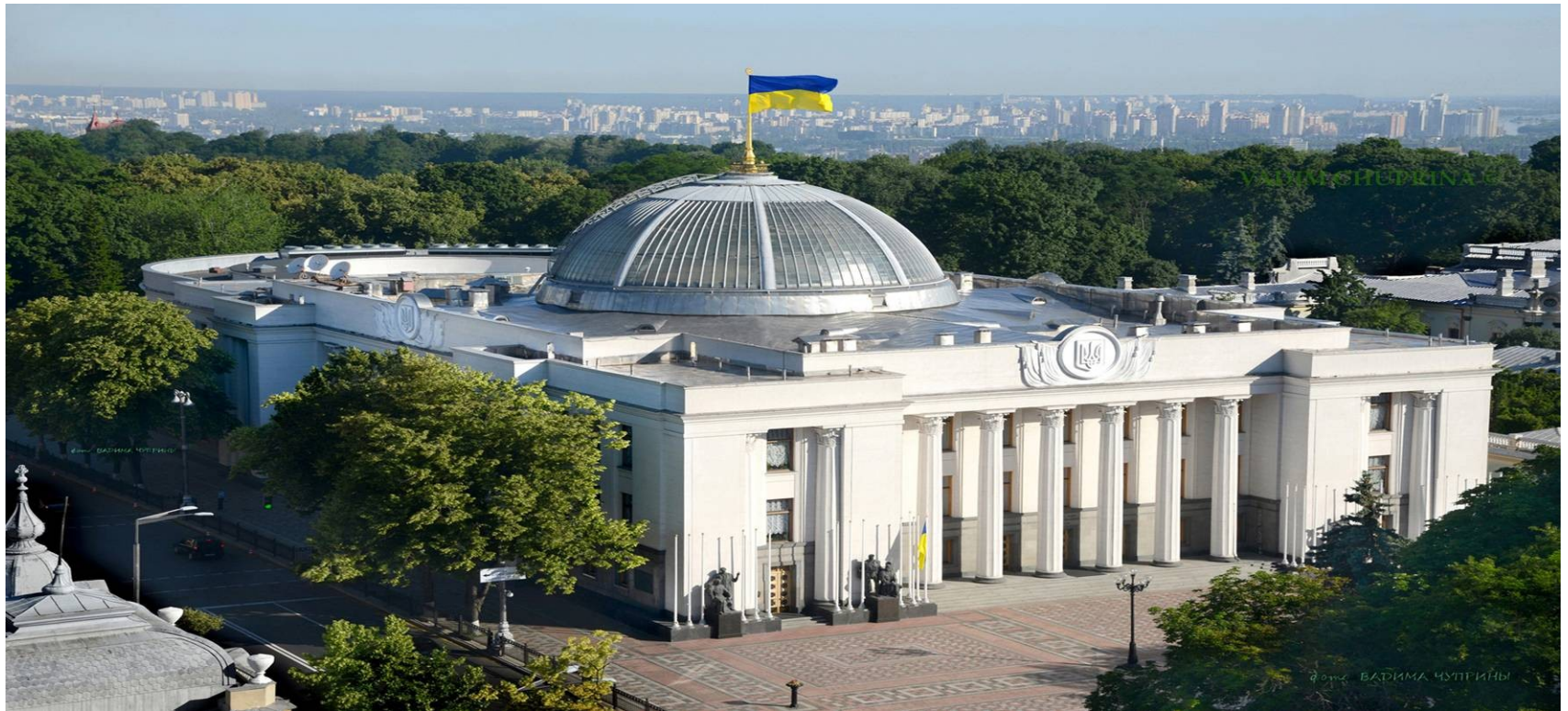
- Рада з питань споживання (при кожному державному департаменті).
- Комісія з припинення зловмисних умов у договорах
- Генеральне управління з питань конкуренції, справ споживачів і боротьби з шахрайством.
- Федеральна спілка споживачів Франції
- Національна асоціація "Якість-Франція"

- **Державні організації з захисту прав споживачів у Польщі:**
- Відділ захисту конкуренції і прав споживачів (при Сеймі Польщі).
- Європейський центр інформування споживачів.(при Відділі захисту конкуренції і прав споживачів.)
- Служба моніторингу якості надання державних послуг (при кожному воєводстві Польщі)

- **Державні організації з захисту прав споживачів у США:**
- Комісія з безпечності споживчих товарів
- Федеральна торговельна комісія
- Управління з контролю за якістю харчових продуктів та медикаментів.
- Управління у справах споживачів.

Державні організації з захисту прав споживачів в Україні:

Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів:

- Управління безпечності харчових продуктів та кормів.
- Управління державного контролю.
- Управління здоров'я та благополуччя тварин.
- Управління фіто санітарної безпеки.
- Управління контролю в сфері насінництва та розсадництва
- Управління державного нагляду за дотриманням санітарного законодавства.
- Управління санітарних та ветеринарно-санітарних заходів на кордоні.

ФЕДЕРАЛЬНАЯ СЛУЖБА
ПО НАДЗОРУ В СФЕРЕ
ЗАЩИТЫ ПРАВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ
И БЛАГОПОЛУЧЯ ЧЕЛОВЕКА

- **Державні організації з захисту прав споживачів у Росії:**
- Державний комітет із метрології, стандартизації та сертифікації.
- Федеральна служба з надзору у сфері захисту прав споживачів та благополуччя людини.
- Антимонопольний комітет
- Рада з питань споживчої політики.
- Міжнародна конфедерація споживчих товариств (КонфОП).

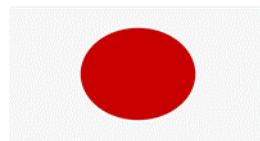
Законодавче забезпечення прав споживачів у країнах світу

Держава надає адміністративно-соціальні послуги, на які має розповсюджуватися законодавство про захист прав споживачів
(Закон України “Про захист прав споживачів”)

Кількість законодавчих актів із захисту прав споживачів
у країнах світу

Україна – 40

Японія – 50

Німеччина - 80

Канада – 100

США – 150

Австрія - 200

Законодавчі акти країн світу, що регламентують якість державних адміністративно-соціальних послуг

Назва країни	Назва державного законодавчого акту
Бельгія	Хартія прав споживачів державних послуг, (1992)
Великобританія	Хартія прав громадян, (1992)
Іспанія	Нагляд за додержанням якості, (1992)
Португалія	Хартія додержання якості при наданні державних послуг, (1993)
Франція	Хартія державних послуг, (1992).

Якість державних послуг

Критерії оцінки якості надання Державних адміністративно-соціальних послуг:

- відкритість,
- залучення клієнтів,
- задоволення потреб клієнтів,
- доступність і зручність,
- своєчасність,
- обсяг

Лекція 2. Формування руху на захист споживачів у країнах, що розвиваються

План:

1. Міжнародні правові акти, які є основою розвитку консумеризму в країнах, що розвиваються.
2. Напрямки допомоги ООН в сфері захисту прав споживачів
3. Регіональні програми допомоги Консюмеристського Інтернаціоналу (CI).

1. Міжнародні правові акти, які є основою розвитку консумеризму в країнах, що розвиваються.

Хартія захисту споживачів (резолюція 543 сесії Консультативної Асамблеї Євросоюзу.

Документ складається з п'яти розділів:

- А. Право споживачів на захист і допомогу.
- Б. Право на компенсацію в разі збитків.
- В. Право на консюмерську інформацію.
- Г. Право на консюмерську освіту.
- Д. Право на представництво та консультації.

Всі держави повинні приділяти особливу увагу тому, щоб ефективний захист споживачів та допомога надавалася усім прошаркам населення, особливо найбільш бідним та непривілейованим групам людей.

Національні законодавства мають включати загальні вимоги з безпечності продуктів харчування, інших товарів, а також послуг.

Неприпустима продаж товарів і надання послуг, якщо їх звичайне і розумне використання може завдати шкоду споживачам.

«Керівні принципи для захисту інтересів споживачів» (ООН):

- **Рубрика 4. Система розподілу основних споживчих товарів і послуг.** Урядам пропонується розглянути питання політики, спрямованої на забезпечення розподілу основних товарів і послуг там, де такий розподіл утруднений (сільські райони, пустелі, гірські райони). Необхідне створення відповідної складської та торговельної мереж; стимулювання розвитку споживчої самодопомоги й споживчих кооперативів.
- **Рубрика 6. Програми освіти й інформування.** Метою цих програм є забезпечення можливості для населення діяти в якості розбірливих споживачів. Необхідна розробка спеціальних програм освіти й інформування для споживачів, що мають низький рівень доходу та для малограмотних споживачів. Освіта споживачів розглядається як частина, основної програми навчання (переважно в якості одного з розділів досліджуваних дисциплін).
- **Рубрика 7. Міри, що стосуються конкретних областей захисту прав споживачів.** Урядам варто приділяти першочергову увагу до таким важливих для здоров'я споживачів областям захисту прав споживачів, як водопостачання, забезпечення населення продовольством і лікарськими препаратами (особливо в країнах, що розвиваються).

2. Напрямки допомоги ООН в сфері захисту прав споживачів.

Всі країни, що розвиваються, звернулися до ООН з проханням надання допомоги у таких напрямках:

- підготовка працівників у галузі прав і інтересів споживачів;
- розробка програм консюмеристської освіти та інформації;
- створення правової бази консумеризму;
- створення лабораторій з перевірки якості товарів;
- проведення семінарів-нарад в Африці, Східній Європі, Латинській Америці та Карибському басейні, Азії та Тихоокеанському регіоні;
- розробка типового закону про захист прав споживачів

В рамках ООН впроваджено такі заходи допомоги країнам, що розвиваються:

- 1987 р. – регіональний семінар в Монтевідео (Уругвай);
- 1990 р. - регіональні семінари в Сантьяго (Чілі), Бангкоку (Тайланд);
- 1991 р – регіональний семінар в Сантьяго-де-Куба;
- 1992 р. – розробка типового закону про захист прав і інтересів споживачів, що спирався на Керівні принципи та враховував правові доробки країн в регіонах
- 1993 р. – типовий закон про захист прав споживачів взято за основу у Бразилії, Аргентині, Уругваї, Чілі, Мексиці, Гондурасі, Перу.

В рамках ООН розроблено конкретні рекомендації з розвитку в сферах:

- удосконалення регіональних механізмів обміну інформацією щодо якості товарів;
- удосконалення регіональних механізмів обміну інформацією щодо стандартів;
- доступ споживачів до товарів і послуг першої необхідності;
- підготовка консюмеристських кадрів в країнах, що розвиваються;
- контроль безпеки продовольства;
- організація охорони здоров'я;
- організація консюмеристської освіти громадян;
- безпека принципів маркування товарів;
- запровадження консюмеристських знань у середній школі;
- навчання та спілкування за допомогою публікацій та діалогових комунікацій
- Фахівцями ООН надано допомогу в розробці національних законодавств з захисту прав споживачів В'єтнаму, Камбоджі, Лаосу та М'янми.

Згідно з угодою ЮНЕСКО в країнах, що розвиваються впроваджено освітні консюмеристські програми в 1500 школах.

3. Регіональні програми допомоги Консюмеристського Інтернаціоналу (CI).

Програма ROAP.

Програма допомоги країнам Азії та Тихоокеанського регіону.

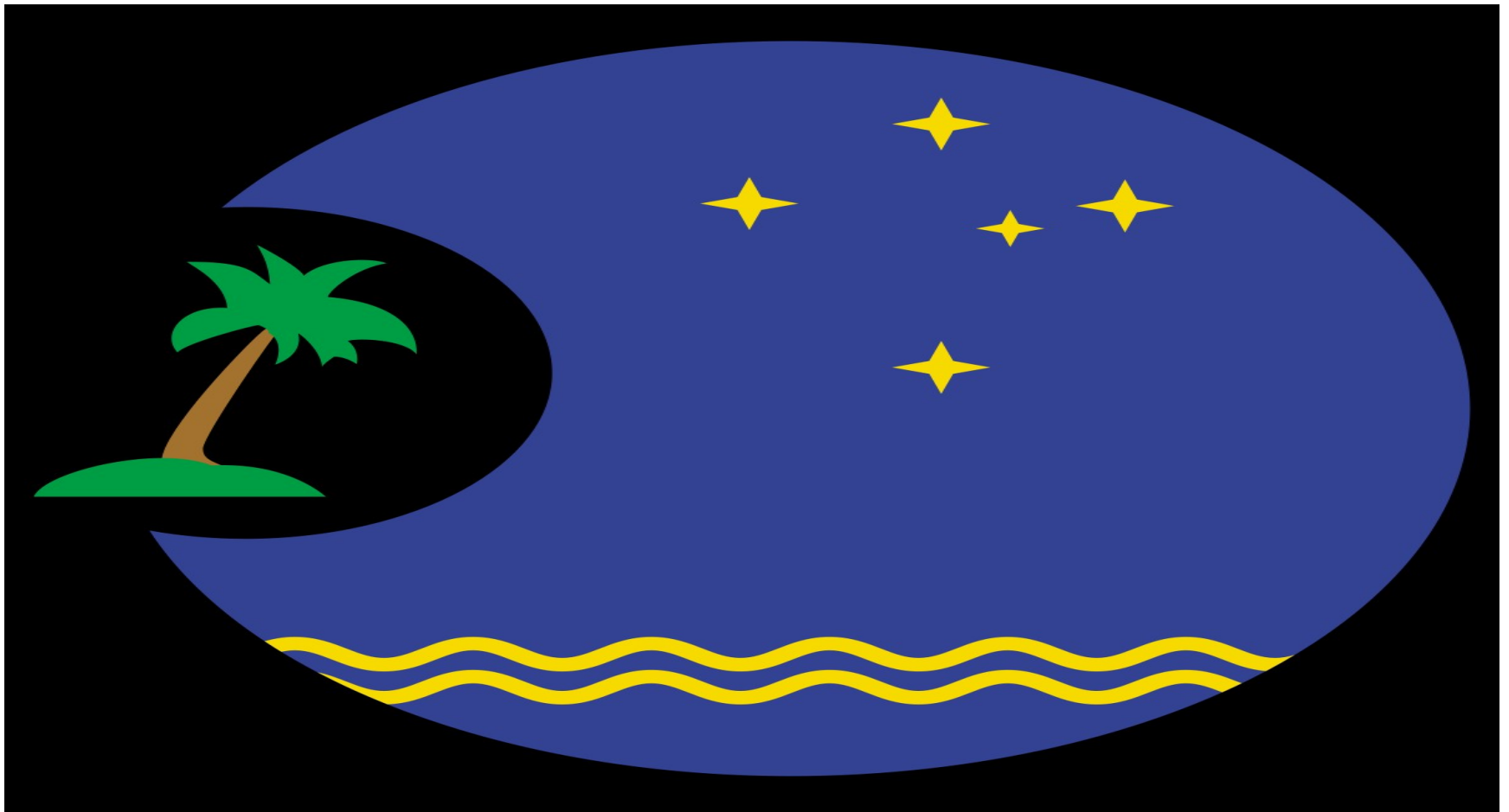
Основні акценти програми зроблено на проблемах безпеки продуктів харчування та охорони здоров'я.

В програмі передбачено:

-при формуванні національної політики з харчування сприяти участі у здійсненні проекту не тільки регіональних та національних офіційних структур, але й безпосередньо споживачів, жінок, фермерських груп та ін.. з метою забезпечення впливу останніх на якість, ціну, інформацію про харчування, розподіл, засоби доставки;

-забезпечити інтереси та повноваження споживачів шляхом їх представництва за допомогою консюмеристських організацій та центрів. Вважати, що саме інтереси споживачів є найголовнішими під час формування національної політики з харчування;

-полегшити представництво консюмеристських центрів в ООН, Всесвітній організації торгівлі для прийняття важливих рішень з безпеки продуктів харчування.

Програма SPCPP.

Освітня програма для країн Тихоокеанських островів. Завдяки програмі конsumerистську освіту здобули 1000 вчителів з 13 країн Тихоокеанського регіону

**Програма ROAF.
Програма допомоги країнам Африки.**

В програмі приймають участь 40 країн Африки.

Програма передбачає:

- створення 80 консюмеристських центрів в країнах Африки;
- запуск широкої електронної системи комунікацій (ESNET та ESNET- II);
- об'єднання через електронну систему комунікацій 20 центрів споживачів у 18 африканських країнах;
- участь африканських країн у компанії Консюмеристського Інтернаціоналу та Всесвітньої організації торгівлі під гаслом «Споживачі та багатостороння система торгівлі»
- допомога в створенні «Декларації Конференції африканських споживачів», де відмічено необхідність боротьби з маркетингом неякісних, небезпечних, немаркованих генетично модифікованих продуктів та продуктів з неперевіреними біологічними добавками;
- допомога в проведенні Третьої Національної конференції Форуму споживачів Південної Африки «Воююча бідність через освіту споживача»
- включення статті по захисту прав споживачів у нову торгівельну угоду між ЄС та 71 країною Африки, Карибського та Тихоокеанського регіонів.

Лекція 3. Міжнародні консюмерські організації

План:

1. Консюмеристський Інтернаціонал (СІ)
2. Європейське бюро союзів споживачів (BEUC)
3. Організація економічного співробітництва і розвитку.
4. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)
5. Експертна комісія при ООН Codex Alimentarius
6. Міжнародна організація зі стандартизації (ISO).

1. Консьюмеристський Інтернаціонал (CI)

Заснований у 1960 р. (Гаага, Нідерланди) як громадська організація.

Сьогодні до CI входять 270 національних, державних, громадських, регіональних консьюмеристських організацій з 120 країн світу. Центральний офіс знаходиться в Лондоні. Має три регіональні центри: в Сантьяго, Чілі (Латинська Америка та Карибський басейн), Куала-Лумпур, Малайзія (Азія і Тихоокеанський регіон), Хараре, Зімбабве (Африка), а також чотири субрегіональні центри – в Сенегалі, Новій Зеландії, Індії, Гватемалі.

Консюмеристський Інтернаціонал (СІ)

це незалежна, неприбуткова, неполітична організація, що фінансується за рахунок членських внесків, публікацій та грантів за участь в різноманітних проектах

Функції СІ, згідно статуту:

- обмін досвідом з порівняльних випробувань товарів;
- координація та планування інформаційної та видавничої діяльності консюмеристських організацій;
- реєстрація всіх незалежних випробувальних лабораторій;
- сприяння міжнародному співробітництву у проведенні порівняльних експертиз товарів;
- регулювання класифікацій та оцінка товарів;
- друкування результатів проведених експертиз;
- фінансування організацій, що захищають права та інтереси споживачів;
- організація освіти споживачів
- інформування про небезпечні товари на міжнародному ринку через мережу попередження.

Програми СІ щодо підтримки та розвитку світового консумеризму:

PRODEC – програма для розвинених країн, яка охоплює Західну Європу, Північну Америку, Японію, Гонконг, Австралію.

ROAP – програма для країн Азії та Тихоокеанського регіону.

SPCPR – програма захисту споживачів Південнотихоокеанського регіону.

ROLAC – програма для країн Латинської Америки та Карибського басейну.

PROEST – програма для країн з економікою перехідного періоду: Центральна та Східна Європа, колишні республіки Радянського Союзу.

ROAF – програма для країн Африки.

Європейське бюро союзів споживачів (BEUC)

BEUC

The European
Consumer
Organisation

Європейське бюро союзів споживачів (BEUC) – об'єднує 20 консюмеристських організацій з 15 країн-членів ЄС.

СФЕРИ ІНТЕРЕСІВ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ BEUC:

- технічна стандартизація;
- фармацевтичні препарати;
- зв'язок;
- банківська справа;
- страхові та фінансові послуги;
- законодавчі акти про продовольство;
- інформаційні технології;
- обмеження монополій (антимонопольні законодавства)

Система НАССР

З ініціативи ЄС було запропоновано новий підхід до безпечності товарів та послуг. В його основі лежить принцип концепції критичних контрольних точок при аналізі небезпечних факторів – ККТАНФ.

Концепція застосовується до всіх галузей харчової промисловості від виробництва сільськогосподарської продукції до етапу споживання готового харчового продукту.

Сьогодні на порядку денному роботи ВЕУС стоять такі питання:

- дієвість роботи Комітету з питань споживачів в Європейському парламенті;
- активна співдія зі Всесвітньою торговельною організацією у справі захисту інтересів споживачів;
- отримання від споживачів та обробка інформації щодо генетично модифікованих продуктів (ГМО);
- у сфері електронної торгівлі та зв'язку;
- захист молодих споживачів від неприйняттого маркетингу;
- захист інтересів та прав споживачів від нечесної та оманливої реклами

Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСД)

До складу Організації економічного співробітництва і розвитку входить Комітет з політики захисту споживачів (30 країн).

Основні функції Комітету з політики захисту споживачів:

- вивчення проблем консумеризму в різних країнах;
- сприяння співробітництву країн в галузі консумеризму;
- вивчення та інформаційне висвітлення конкретних аспектів консюмеристської політики та заходів, що впливають на міжнародну торгівлю;
- організовувати та проводити наради та консультації з питань захисту споживачів і торгівлі між структурами Організації економічного співробітництва і розвитку

Основні проблеми, підготовлені до розгляду Комітетом з політики захисту споживачів:

-
- гармонізація норм безпеки, визначення міжнародних підходів до розробок норм, проведення конкретних досліджень у таких сферах, як іграшки, м'які меблі;
- відповідальність за товари, порівняння основних аспектів законів; питання захисту прав споживачів, що постали у зв'язку з електронними переказами грошових засобів та використання споживачами пластикових грошових карток;
- вплив на споживчі реформи і сферу регулювання та лібералізації фінансових послуг;
- сільськогосподарська політика і споживач;
- підготовка практичного примірника контрольних списків для оцінки заходів у галузі торговельної політики.

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ)

Основні напрямки діяльності ВООЗ, згідно статуту:

- боротьба з інфекційними та неінфекційними захворюваннями і допомога країнам у розвитку національної служби охорони здоров'я;
- впровадження заходів щодо підвищення рівня безпечності харчових продуктів;
- створення наукової бази для керівництва програмами безпеки харчових продуктів та вирішення пов'язаних з цим питань;
- створення інформаційної мережі попередження про небезпечні товари;
- обов'язкове маркування генетично модифікованих продуктів (ГМО).

Експертна комісія при ООН Codex Alimentarius - розробляє Міжнародне харчове законодавство та політику в галузі харчування. Сучасним важливим напрямком роботи Codex Alimentarius є надання інформації щодо генетично модифікованих сировини та продуктів харчування.

Міжнародна організація зі стандартизації (ISO) – розробляє міжнародні стандарти, загальна кількість яких на сьогодні перевищує 15 тисяч. ISO об'єднує 120 країн світу. Метою організації є сприяння розвитку стандартизації у світовому масштабі для полегшення міжнародного товарообміну та взаємодопомоги, а також для розширення співпраці в галузі інтелектуальної, технічної та економічної діяльності. До структури входить спеціалізований Комітет із захисту прав споживачів – **КОПОЛКО**.

КОПОЛКО проводить щорічні практикуми для представників споживачів, органів державної влади, виробників та експертів товарів з таких проблем:

безпека товарів;

інформування споживачів;

упакування та маркування;

економія енергії;

безпека товарів для дітей;

переваги застосування міжнародних стандартів;

міжнародні харчові стандарти.

100%
Natural

Тема 3. Інтеграція політики захисту прав споживачів в Україні до вимог ЄС

Лекція 1. Нові стратегії міжнародного консумеризму

План:

1. Загальна стратегія міжнародного консумеризму ХХІ сторіччя.
2. Завдання з міжнародного співробітництва в галузі сучасного міжнародного консумеризму.
3. Причини зниження сучасного рівня споживання та зменшення доступу населення до соціально важливих послуг в країнах, що розвиваються.
4. Нові стратегічні пріоритети в діяльності СІ з урахуванням змін у становищі споживача на світовому ринку

1. Загальна стратегія міжнародного консумеризму XXI сторіччя.

Пріоритети в галузі стійких моделей споживання та захисту навколишнього середовища:

- справедливий розподіл між світовим населенням природних ресурсів;
- впровадження стійких моделей споживання;
- встановлення таких цін на продукти, які цілком враховують «екологічні витрати» на них;
- потреба у довговічних продуктах, що піддаються вторинній переробці, ремонту та повторній утилізації;
- надання правдивої інформації про екологічні аспекти продуктів і послуг;
- доступ громадськості до екологічної інформації та участь її в процесі прийняття рішень;
- перетворити бізнес з фактора екологічної кризи на фактор поліпшення екологічної ситуації;
- вироблення загальноєвропейської та світової стратегії енергозберігання.

Нові підходи у загальній стратегії консумеризму в ХХІ стріччі

матеріали XV Всесвітнього конгресу споживачів
(4-7.11.1997 р., Сантьяго, Чілі)

Зміни, що відбулися в розвитку всесвітнього ринку у ХХІ сторіччі:

- зміщення у бік великих торговельних зон і глобального ринку, де, як наслідок, кордони й урядові законодавчі акти стають значною мірою недоречними;
- зміни у тарифах та інших перешкодах на шляху вільної торгівлі товарами між країнами;
- великі зміни в технології, що впливають на укладення міжнародних угод, зокрема на надання фінансових послуг;
- збільшення масштабу застосування Інтернету, як засобу обміну інформацією, укладення догод споживачами і ведення торгівлі на відстані;
- приватизація деяких служб, зокрема тих, які раніше забезпечувалися урядами;
- зростання ролі урядів як постачальників послуг;
- підвищення ролі урядів не лише у створенні законів на захист прав споживачів, а й у гарантуванні адекватного впровадження законів у життя

Висновки XV Всесвітнього конгресу споживачів

•З урахування змін в розвитку всесвітнього ринку у XXI сторіччі, добробут споживачів у сучасних умовах може бути досягнуто через ринковий механізм, що базується на моральному кодексі, правах і ефективному регулюванні претензій, а також прийнятті системи угод, які базуються на визначених стандартах і спеціально розроблених нормативах.

•Потрібно звертати увагу на поліпшення необхідних послуг (комунальних служб), що забезпечують споживачам постачання електроенергії, води, газу, надання поштових та телекомунікаційних послуг. Необхідно, щоб реформування комунальних служб орієнтувалося на споживачів.

•Дуже важливим є поглиблення міжнародного співробітництва в галузі консумеризму.

XVI Всесвітній конгрес споживачів

(13-17.11.2000 р., Дурбан, Південно-Африканська республіка)

Зниження сучасного рівня споживання в країнах, що розвиваються з таких причин:

- зменшення та ліквідація державних дотацій на соціальні послуги;
- орієнтація послуг виключно на платоспроможну частину населення, яка становить меншість;
- значне підвищення цін та тарифів на послуги;
- охоплення сфери соціальних послуг приватними монополіями;
- необґрунтовано високі ставки податкових та інших фіскальних платежів для приватизованих підприємств сфери соціальних послуг;
- збільшення на ринку країн, що розвиваються дешевих харчових продуктів низької якості та тих, що містять генетично модифіковані організми.

Висновки конференції:

- Уряди країн мають прийняти спеціальні закони, які гарантують захист бідних верст населення від негативних наслідків приватизації.
- Необхідно вводити обов'язкове маркування продуктів харчування, що містять генетично модифіковані організми.

Головні теми обговорення на XVII Всесвітньому конгресі споживачів (2003 р., Лісабон).

- захист прав споживачів;
- сталий розвиток задля споживача – політика на майбутнє;
- стале виробництво продуктів харчування і система споживання;
- безпека продуктів харчування;
- Кодекс Аліментаріус – шлях до безпеки продуктів харчування;
- біотехнологія та її вплив на торгівлю, безпеку продуктів та законодавство;
- комунальні послуги та права споживачів;
- роль споживчих організацій на державні агенції;
- корпоративна соціальна відповідальність – моніторинг поведінки впливових компаній;
- права інтелектуальної власності;
- споживча освіта: практика, мережа та майбутнє;
- роль стандартів у захисті споживачів;
- діяльність мережі Tobacco Control і споживчій рух;
- медицина в розрізі цін на її послуги;
- ефективність захисту споживачів: інструменти та методології;
- світова торговельна система і споживачі: від Дохи до Канкуна;
- майбутнє світового споживчого руху;
- утворення та сталий розвиток організацій споживачів;
- прийняття глобальних рішень на глобальному ринку;
- інформаційне суспільство та міжнародні форуми;
- стандарти та їх застосування на ринку;
- конкурентна політика та інтереси споживачів.

НОВІ СТРАТЕГІЧНІ ПРИОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ СІ:

- пропаганда моделей споживання, що не наносять шкоди навколишньому середовищу (пропаганда альтернативних джерел енергії, пропаганда засобів, що не руйнують озоновий шар, боротьба проти використання фреонів та продуктів, що містять складові фреону);
- - заборона експорту шкідливих продуктів і технологій та усунення таких продуктів з ринку; запобігання експорту і продажу продуктів і товарів, що не пройшли необхідні випробування на безпечність;
- - робота з міжнародними організаціями для вироблення загально-світових стандартів;
- - пропаганда зменшення використання антибіотиків та гормонів у вигляді харчових добавок, якщо їх якість не перевірена;
- - пропаганда відповідного маркування продуктів, особливо якщо під час їх виробництва використовувалися продукти, що здобули за допомогою генної інженерії;
- - контроль за виробництвом продуктів, які теоретично можуть стати причиною захворювань;
- - пропаганда якісних замінників природних продуктів;
- - регулювання застосування пестицидів з точки зору безпеки для здоров'я споживачів та пропаганда споживання продуктів, що вироблені без пестицидів;
- - посилений захист «знедолених» споживачів, а також жінок і дітей; пропаганда виробництва необхідних продуктів та надання послуг для цієї групи споживачів;
- - лобіювання інтересів споживачів у таких питаннях, як недопущення обмежень для країн, що розвиваються, щодо доступу до нових технологій; допомога країнам-експортерам «чистого» харчування; сільськогосподарський протекціоналізм проблеми безпеки продуктів харчування;
- - визначення тютюнопаління як епідемії і фактору глобальної загрози для здоров'я населення світу; неприпустимість практики фінансування тютюновими компаніями благодійних заходів (особливо в інтересах дітей) з одночасним рекламуванням їх торгової марки;
- - розробка програми поліпшення необхідних послуг (комунальних служб), що забезпечують споживачам постачання електроенергії, води, газу, надання поштових і телекомунікаційних послуг у всіх країнах світу.

Лекція 2. Сучасна політика ЄС в сфері захисту прав споживачів, згідно угоди про асоціацію з Україною.

План:

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом (21.03.2014 р).
2. Рамкова програма Європейського Союзу «Горизонт 2020».
3. Проект Європейського Союзу «Вдосконалення системи контролю безпечності харчових продуктів в Україні» (2016 р).

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом (21.03.20124 р).

Метою глави 20 «Захист прав споживачів» Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом є приведення системи захисту прав споживачів України у відповідність до аналогічних систем держав-членів Європейського Союзу

Глава 20

Захист прав споживачів

Стаття 415

Сторони співробітничать з метою забезпечення високого рівня захисту прав споживачів та досягнення сумісності між їхніми системами захисту прав споживачів.

Стаття 416

З метою досягнення зазначених цілей таке співробітництво, зокрема, включає:

- a) сприяння обміну інформацією щодо систем захисту прав споживачів;
- b) застосування експертизи щодо правового та технічного потенціалу у цій сфері з метою впровадження відповідних систем законодавства та ринкового нагляду;
- c) удосконалення інформації, що надається споживачам;
- d) навчання представників органів влади та інших представників інтересів споживачів;
- e) заохочення розвитку незалежних асоціацій споживачів та контактів між представниками споживачів.

Стаття 417

Україна поступово наближає своє законодавство до *acquis* ЄС відповідно до Додатка XXXIX до цієї Угоди, при цьому уникаючи створення бар'єрів у торгівлі.

Стаття 418

Постійний діалог відбуватиметься з питань, охоплених Главою 20 Розділу V («Економічне та галузеве співробітництво») цієї Угоди.

2. Рамкова програма Європейського Союзу «Горизонт 2020».

«Горизонт 2020» – це найбільша Рамкова програма Європейського Союзу з фінансування науки та інновацій із загальним бюджетом близько 80 мільярдів євро, розрахована на 2014 – 2020 роки.

Програма сконцентрована на досягненні трьох головних завдань:

- зробити Європу привабливим місцем для першокласних науковців;
- сприяти розвитку інноваційності та конкурентноспроможності європейської промисловості й бізнесу;
- за допомогою науки вирішувати найбільш гострі питання сучасного європейського суспільства.

Програму «Горизонт 2020» поділено на три основні напрямки:

1.Передова наука, яка є відкритою для високоякісних індивідуальних та командних дослідницьких проектів в усіх галузях знань, включаючи гуманітарні;

2.Лідерство у галузях промисловості, у яких фінансується розробка нових технологій і матеріалів, включно з ІКТ, та космічні дослідження; крім того, в межах цього напрямку доступні фінансові інструменти для впровадження інновацій у малому та середньому бізнесі;

3.Суспільні виклики, з широким спектром дослідницьких проектів: від поліпшення якості транспорту, їжі, системи охорони здоров'я та безпеки до питань європейської ідентичності і культурної спадщини.

Українські установи, організації з кожним роком беруть все активнішу участь у програмі «Горизонт 2020».

Для 117 українських організацій-учасників програми «Горизонт 2020», передбачено фінансування у сумі 17,232 мільйонів євро для 90 проектів, 9 з яких координуються українськими організаціями.

1190 українських установ та організацій підготували та подали на розгляд 915 проектних пропозицій. Загальна вартість проектів, у яких беруть участь 117 українських організацій – 465.851.011 євро.

Що два роки Європейська Комісія готує і публікує Робочі Програми для кожного окремого напрямку. 27 жовтня 2017 року Європейська Комісія представила нову Робочу програму «Горизонт 2020», що охоплює 2018, 2019 та 2020 бюджетні роки і передбачає фінансування на рівні близько 30 мільярдів євро.

3. Проект Європейського Союзу «Вдосконалення системи контролю безпеки харчових продуктів в Україні» (2016 р; 3,8 млн євро).

Мета Проекту:

Сприяння вдосконаленню системи контролю безпеки харчових продуктів в Україні за принципом “від лану до столу” шляхом приведення законодавства України, інституційної інфраструктури та системи державного контролю у відповідність до регуляторної та адміністративної політики і практик ЄС.

Основні компоненти проекту:

1. **Інституційна реформа та державний контроль.** Компонент передбачає наступне: адаптацію українського законодавства до законодавства ЄС у сфері санітарних та фітосанітарних заходів; створення ефективної та дієвої мережі державних лабораторій; вдосконалення здійснення державного контролю та нагляду..

2. **Ветеринарія та безпека харчових продуктів.** Компонент потребує: вдосконалення оцінки ризику; підсилення інституційної структури; вдосконалення прикордонних інспекційних постів та процедур; вдосконалення навчання державних службовців.

3. **Інформаційні системи та управління даними.** Компонент 3 зосереджений на модернізації та оптимізації національної інформаційної системи та системи управління даними.

Мета компоненту - надати можливість компетентним органам ефективно управляти системою контролю безпеки харчових продуктів, визначати небезпечні фактори, ризики та вживати належних заходів, а також надавати найновішу інформацію та поради бізнесу та виробникам.

Згідно мети Проекту накреслено такі завдання:

1. Удосконалити систему контролю безпеки харчових продуктів в Україні за принципом “від лану до столу” шляхом наближення системи до відповідних європейських та міжнародних стандартів, залучаючи приватний сектор та представників громадськості.
2. Сприяти подальшому проведенню інституційної реформи української системи контролю безпеки харчових продуктів та кормів.
3. Узгодити законодавство України в сфері безпеки харчових продуктів “від лану до столу” із законодавчою базою ЄС.
4. Провести навчання для співробітників органів державного контролю, ветеринарів, персоналу митної служби та інших державних служб, що мають відношення до сфери безпеки харчових продуктів “від лану до столу”;
5. Створити національну систему управління даними та швидкого обміну інформацією (повідомлення про ризики) для харчових продуктів та кормів, яка б мала характеристики, подібні до RASFF.
6. Оптимізувати мережу національних референс-лабораторій та лабораторій офіційного контролю, забезпечити відібрані за стратегічним розташуванням лабораторії новим устаткуванням, програмним та технічним забезпеченням.
7. Створити національні системи управління даними та інформаційні системи для лабораторій, органів державного контролю, для нотифікації та обробки даних про імпорт та експорт;
8. Модернізувати та вдосконалити навчальну програму для підготовки фахівців з безпеки харчових продуктів для контролюючих органів та систему безперервного професійного розвитку та підвищення кваліфікації таких фахівців.

Лекція 3. Концепція державної політики України у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року

План:

1. Загальні положення Концепції
2. Мета і завдання Концепції
3. Шляхи і способи реалізації Концепції.

Проблеми, які потребують розв'язання в сфері захисту прав споживачів в Україні:

- в системі захисту прав споживачів не повинні переважати контрольні-наглядові функції держави з фіксацією фактичного становища щодо порушення прав споживачів на внутрішньому ринку;
- потрібно впроваджувати превентивний підхід для недопущення та попередження порушень прав споживачів: економічна відповідальність підприємництва та у сфері надання житлово-комунальних послуг за порушення законних прав споживачів має стати економічно не вигідною;
- законодавчі положення, декларуючи права споживачів, мають належним чином забезпечувати їх реалізацію та відновлення;
- потрібно відмінити мораторій на перевірки бізнесу з питань, пов'язаних зі сферою захисту прав споживачів;
- уповноважений державний орган із захисту прав споживачів не повинен бути пов'язаним із певними галузевими інтересами, а виключно керуватися інтересами багатомільйонної спільноти споживачів, яка є головним інвестором вітчизняної економіки;
- необхідно застосовувати заходи з державної підтримки діяльності неурядових організацій, зокрема громадських об'єднань споживачів;
- потрібно більш ефективно використовувати ресурси в питаннях інформування, консультування, споживчої освіти, визначення загроз, моніторингу ринку, контролю за виконанням органами державної влади своїх функцій, попередження виникнення корупційних факторів, тощо.

Основні завдання Концепції

- гармонізація вітчизняної системи захисту прав споживачів із принципами, підходами та кращими практиками ЄС;
- гармонізація українського законодавства з законодавством ЄС в сфері захисту прав споживачів, впровадження відповідних до ЄС систем контролю над дотриманням законодавства та відповідальності в разі порушення;
- втілення основоположних міжнародних документів з питань захисту прав споживачів у практику функціонування та розвитку вітчизняної системи в цій сфері;
- удосконалення інформації для споживачів про товари та послуги на споживчому ринку, яка має бути доступною, об'єктивною, своєчасною та достовірною, включаючи Інтернет ресурси для попередження про потенційні ризики і небезпеку споживання;
- забезпечення умов для впровадження та розвитку споживчої освіти всіх рівнів, підвищення споживчої грамотності.
- забезпечення впровадження та дію прозорих та ефективних механізмів взаємодії державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань споживачів, представників добropорядного бізнесу у сфері здійснення захисту прав споживачів.
- забезпечення прозорості зворотного зв'язку зі споживачами всіх органів виконавчої влади щодо звернень і скарг споживачів, компенсації потерпілим споживачам у разі порушення їхніх прав;

Основні завдання Концепції

- забезпечення участі споживачів у процесах формування та реалізації державної споживчої політики, реформування системи захисту прав споживачів, стандартизації, інформаційно-аналітичного забезпечення і моніторингу діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування і громадських об'єднань у сфері захисту прав споживачів;
- забезпечення конституційних гарантій безпеки та якості споживання, в тому числі унеможливлення звуження досягнутого рівня прав споживачів;
- забезпечення спрощеної процедури судового розгляду споживчих спорів, зміни судових підходів при розгляді споживчих позовів у частині надання доказів, відшкодування моральної шкоди, розгляду справ щодо невизначеного кола осіб з метою створення справедливого, доступного, оперативного судового порядку врегулювання споживчих спорів;
- сприяння розвитку системи незалежних досліджень якості та безпеки товарів, робіт і послуг на споживчому ринку;
- залучення органів місцевого самоврядування до вирішення проблем захисту прав споживачів;
- створення ефективних бар'єрів для нечесної підприємницької діяльності в сфері торгівлі, надання послуг, виконання робіт для споживачів;
- запровадження конкретної державної підтримки громадським об'єднанням споживачів, формалізація їх участі в процесах прийняття державних рішень, важливих для споживачів, створення чітких і прозорих механізмів публічного обговорення підготовки та прийняття таких рішень;

Лекція 4. План заходів з реалізації Концепції державної політики України у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року.

План:

1. Удосконалення законодавства України в сфері захисту прав споживачів
2. Розвиток взаємодії між державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями споживачів, представниками бізнесу.
3. Інформаційна підтримка споживачів.
4. Освітні та просвітні програми з питань захисту прав споживачів

Головні заходи з удосконалення законодавства України в сфері захисту прав споживачів

1. Забезпечення супроводження у Верховній Раді України проекту Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав споживачів.
2. Забезпечення супроводження у Верховній Раді України проектів Законів України: Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення захисту прав споживачів фінансових послуг; Про страхування; Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів; Про Фонд гарантування страхових виплат за договорами страхування життя; Про фінансовий лізинг; Про кредитні спілки. Індикатор виконання - прийняття Законів України.
3. Вжиття заходів до забезпечення проведення Європейською Комісією офіційного оцінювання відповідності [Закону України](#) "Про захист прав споживачів" відповідним актам законодавства ЄС. Індикатор виконання - надіслання до Європейської Комісії в установленому порядку відповідного звернення.
4. Подання в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України за результатами офіційного оцінювання, проведеного Європейською Комісією, у разі потреби пропозицій щодо внесення змін до [Закону України](#) "Про захист прав споживачів". Індикатор виконання - приведення [Закону України](#) "Про захист прав споживачів" у відповідність з відповідними актами законодавства ЄС у разі потреби.
5. Розроблення проекту закону щодо внесення змін до законодавчих актів, у якому передбачити: імплементацію законодавчих актів Європейського Союзу у сфері захисту прав споживачів, зокрема директив, передбачених Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом; поширення дії [Закону України](#) "Про захист прав споживачів" на всі види продукції (харчової та нехарчової), послуг і робіт; створення умов для ефективного досудового врегулювання споживчих спорів; сприяння розвитку системи незалежних досліджень рівня якості та безпеки товарів, робіт і послуг; захист прав споживачів у сфері електронної торгівлі; захист прав вразливих категорій споживачів, зокрема осіб з вадами розумового та фізичного розвитку.

Головні заходи в сфері розвитку взаємодії між державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями споживачів, представниками бізнесу

1. Проведення семінарів для представників громадських об'єднань споживачів та суб'єктів господарювання (виробників, імпортерів та розповсюджувачів продукції) з метою обговорення питання необхідності додержання вимог законодавства у сфері захисту прав споживачів. Відповідальні за виконання – Держпродспоживслужба, Нацкомфінпослуг (за згодою), Київський національний торговельно-економічний університет (за згодою). Індикатор виконання - розміщення звіту про проведені семінари на офіційному веб-сайті Держпродспоживслужби.
2. Проведення нарад, семінарів, засідань за круглим столом щодо обговорення проблемних питань у сфері захисту прав споживачів та шляхів їх вирішення. Відповідальні за виконання – Держпродспоживслужба, Мінекономрозвитку, інші заінтересовані центральні органи виконавчої влади, Нацкомфінпослуг (за згодою), НКРЕКП (за згодою), органи місцевого самоврядування (за згодою), громадські об'єднання споживачів (за згодою). Індикатор виконання - проведення нарад, семінарів, засідань за круглим столом.
3. Вивчення європейського досвіду щодо створення та функціонування консультаційних центрів для споживачів. Відповідальні за виконання – Мінекономрозвитку, Мінагрополітики, Держпродспоживслужба, Нацкомфінпослуг (за згодою), НКРЕКП (за згодою), Антимонопольний комітет, НКРЗІ (за згодою), Київський національний торговельно-економічний університет (за згодою), громадські об'єднання споживачів (за згодою). Індикатор виконання - подання на розгляд Кабінету Міністрів України пропозицій щодо доцільності створення консультаційних центрів для споживачів в Україні.
4. Включення до програм соціально-економічного та культурного розвитку питань захисту прав споживачів. Відповідальні за виконання – органи місцевого самоврядування (за згодою), громадські об'єднання споживачів (за згодою). Індикатор виконання - затверджені програми

Головні заходи з інформаційної підтримки споживачів

1. Забезпечення функціонування системи оперативного взаємного сповіщення про продукцію, що становить серйозний ризик. Індикатор виконання - функціонування інформаційної системи про продукцію, що становить серйозний ризик.
2. Створення на офіційних веб-сайтах державних органів окремих розділів для висвітлення актуальних питань у сфері захисту прав споживачів. Індикатор виконання - постійна інформаційна підтримка споживачів.
3. Надання органам місцевого самоврядування рекомендацій щодо створення на власних офіційних веб-сайтах окремих розділів для висвітлення актуальних питань у сфері захисту прав споживачів. Індикатор виконання - постійна інформаційна підтримка споживачів.
4. Виготовлення та розповсюдження друкованих інформаційних матеріалів для громадян щодо їх прав як споживачів. Індикатор виконання - постійна інформаційна підтримка споживачів.
5. Створення консультативно-інформаційних служб "гаряча лінія" з питань захисту прав споживачів в місцевих органах виконавчої влади. Індикатор виконання - створені консультативно-інформаційні служби "гаряча лінія".
6. Висвітлення на офіційному веб-сайті Держпродспоживслужби публікацій щодо випробувань споживчих товарів, проведених в акредитованих лабораторіях на замовлення громадських об'єднань споживачів, та сприяння розміщенню таких публікацій у засобах масової інформації. Індикатор виконання - постійна інформаційна підтримка споживачів.
7. Проведення аналізу звернень споживачів структурними підрозділами з питань захисту прав споживачів при виконавчих органах місцевих рад. Індикатор виконання - надання Мінекономрозвитку інформації про результати аналізу звернень споживачів.

Головні заходи з створення освітніх та просвітніх програми з питань захисту прав споживачів

1. Забезпечення розроблення професійних програм підвищення кваліфікації державних службовців органів виконавчої влади, що здійснюють державний захист прав споживачів та посадових осіб органів місцевого самоврядування, з урахуванням європейського та міжнародного досвіду. Індикатор виконання - розроблені професійні програми.
2. Проведення навчання з питань захисту прав споживачів державних службовців центральних та місцевих органів виконавчої влади, посадових осіб органів місцевого самоврядування. Індикатор виконання - забезпечення органів виконавчої влади, що здійснюють державний захист прав споживачів, та органів місцевого самоврядування кваліфікованими кадрами.
3. Підготовка та видання навчальних посібників (матеріалів) з питань захисту прав споживачів. Індикатор виконання - забезпечення закладів освіти навчальними матеріалами.
4. Удосконалення та затвердження навчальних програм курсу за вибором "Основи споживчих знань" для початкової, основної та старшої школи. Індикатор виконання - затверджені навчальні програми для закладів загальної середньої освіти курсу за вибором "Основи споживчих знань".
5. Організація та проведення конкурсу "Молодь тестує якість".
6. Включення в навчальну програму з громадянської освіти для 10-11 класів закладів загальної середньої освіти питань щодо споживчих знань.
7. Розроблення методичних рекомендацій з питань споживчої освіти для вчителів закладів загальної середньої освіти.
8. Проведення семінарів з питань споживчої освіти для методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти.
9. Розроблення освітніх програм підготовки фахівців освітнього рівня бакалавр, магістр за спеціалізацією "Експертиза товарів та послуг".

Навчальне електронне видання
комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимах

МІЖНАРОДНИЙ КОНСЮМЕРИЗМ

Візуальне супроводження курсу для студентів спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
освітній ступінь магістр

Укладач
ХАЦКЕВИЧ Юрій Миколайович

Відповідальна за випуск зав. кафедри товарознавства та експертизи товарів
д-р техн. наук, проф. А.А.Дубініна

Авторська редакція

План 2020 р., поз. 106

Підп. до друку 08.06.2020 р. Один електронний оптичний диск (CD-ROM);
супровідна документація. Об'єм даних 10,1 Мб. Тираж 10 прим.

Видавець і виготівник
Харківський державний університет харчування та торгівлі
вул. Клочківська, 333, м. Харків, 61051.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4417 від 10.10.2012 р.